

ความต้องการบริการห้องสมุดของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

นางสาวปราณี กิริยานันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-512-4

ลิขสิทธิ์เป็นของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 15641090

THE NEEDS FOR LIBRARY SERVICE OF THE RESIDENTS IN THE
CONGESTED COMMUNITIES IN BANGKOK METROPOLIS

Miss Pranee Kiriyanant

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University
1994
ISBN 974-584-512-4

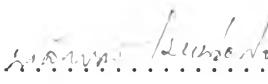
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความต้องการบริการห้องสมุดของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร
โดย นางสาวปราณี กิริยานันท์
ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพรรณิ วราทร

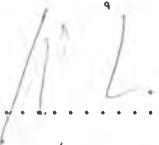
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แนบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

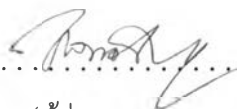
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรารักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ ไม้หน่ายกิจ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพรรณิ วราทร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ กล่อมจิตต์ ปลายเวช)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลธิชา สุทธินิรันดรกุล)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

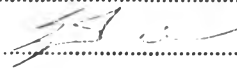

ปราณี กิริยานันท์ : ความต้องการบริการห้องสมุดของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร (THE NEEDS FOR LIBRARY SERVICE OF THE RESIDENTS IN THE CONGESTED COMMUNITIES IN BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.สุพรรณิ
วาราท 163 หน้า. ISBN 974-584-512-4

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการบริการห้องสมุดของประชาชนในชุมชนแออัดทั้งในด้านประเภทของบริการห้องสมุด และการจัดดำเนินงานบริการห้องสมุด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งใช้วิธีสัมภาษณ์ประชาชนจำนวน 170 คน ในชุมชนแออัดที่พัฒนาแล้ว 3 แห่งในกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 23-31 ตุลาคม 2536

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ต้องการบริการห้องสมุดทั้ง 5 ประเภท โดยมีความต้องการบริการห้องสมุด 4 ประเภทอยู่ในระดับมาก ได้แก่ บริการการอ่านและสื่อการอ่าน บริการส่งเสริมการอ่าน บริการยืมและบริการเผยแพร่ความรู้ ส่วนความต้องการบริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้าอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับรูปแบบการดำเนินงานบริการห้องสมุดนั้น ประชาชนในชุมชนแออัดร้อยละ 56.5 ต้องการให้จัดบริการห้องสมุดในลักษณะที่อ่านหนังสือซึ่งอยู่ในศูนย์ชุมชน

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C210527 : LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

KEY WORD : NEED FOR LIBRARY SERVICES/ LIBRARY SERVICES/ RESIDENTS IN THE
CONGESTED COMMUNITIES

PRANEE KIRIYANANT : THE NEEDS FOR LIBRARY SERVICE OF THE RESIDENTS
IN THE CONGESTED COMMUNITIES IN BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR
: ASST. PROF. SUPANNEE VARATORN, 163 pp. ISBN 974-584-512-4

The purpose of this research is to study both the need for library services and the organization of the library services for the residents in the congested communities in Bangkok Metropolis. The method used in this survey was an interview. The interview of 170 residents from three improved congested communities was conducted from 23-31 October 1993.

The results showed that most of the residents expressed their need for five library services. However, the level of need was high for only four services, such as reading service, extension activities, lending service and information service whereas the one for reference service was moderate. As for the organization of library services, half of the residents interviewed wanted the library services to be organized in the form of public reading space as part of their community centre.

ภาควิชา..... บรรณารักษศาสตร์.....
สาขาวิชา..... บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....
ปีการศึกษา..... 2536.....
ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพรรณิ วราพร ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ตลอดมา และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ ไหมหน่ายกิจ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ กล่อมจิตต์ พลายเวช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลธิชา สุทธินิรันดร์กุล ที่ได้กรุณาสละ เวลาช่วยตรวจและให้คำแนะนำที่มีค่ายิ่ง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วง ไปไม่ได้ถ้าปราศจากความกรุณาของหัวหน้างานส่งเสริมและพัฒนาชุมชนและนักพัฒนาชุมชนที่ได้ช่วยประสานงานกับประธานชุมชน กรรมการชุมชน เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนวัดกัลยาณ์ ชุมชนวัดพระยา ไกร ระยะ 3 และชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่ ดำเนินไปด้วยดี ผู้เขียนขอขอบพระคุณบุคคลต่อไปนี้ด้วยความจริงใจ

นางสุภัทรา อานมณี	หัวหน้างานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน	เขตธนบุรี
นายจ่างค์ ใจเที่ยง	หัวหน้างานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน	เขตบางคอแหลม
นายประเสริฐ อินทุโสมา	หัวหน้างานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน	เขตคลองเตย
ว่าที่ ร.ต. ชูพล โทนมณี	นักพัฒนาชุมชนระดับ 4	เขตธนบุรี
นางสาว ประมวลพร คงเจริญ	นักพัฒนาชุมชนระดับ 3	เขตธนบุรี
นายบุญส่ง เชื้อดี	นักพัฒนาชุมชนระดับ 4	เขตบางคอแหลม
นายวิสูตร คงเจริญ	นักพัฒนาชุมชนระดับ 4	เขตคลองเตย
นางพรณี จันทรสมวงศ์	ประธานชุมชนศรีภูมิ	
ร.ต. พัฒพงษ์ จันทรสมวงศ์	กรรมการชุมชนศรีภูมิ	
นายวิชัย พิลาสมรย์	ประธานชุมชนวัดกัลยาณ์	
นายสานิต ฤกษ์ศุภศิลป์	ประชาสัมพันธ์ชุมชนวัดกัลยาณ์	
นายชัยยศ ถนัดกรีเดช	เลขานุการชุมชนวัดพระยา ไกรระยะ 3	
นายสมศักดิ์ ไรจนพันธ์	กรรมการชุมชนวัดพระยา ไกรระยะ 3	
นายเกตรา วงศ์แสง	กรรมการชุมชนวัดพระยา ไกรระยะ 3	

นายงักไฉ่ แซ่ฮึง
นายประจักษ์ ธนะถาวรวิสูตร
นางสาวพูนสิน หัสดี

กรรมการชุมชนวัดพระยาไทรระยะ 3
ประชาสัมพันธ์ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่
บรรณารักษ์ 6 (งานบริการห้องสมุดประชาชน)
ฝ่ายห้องสมุดประชาชน กongsinnatnaka
สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

และขอขอบคุณเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่ช่วยเหลือในเรื่องข้อมูลและการพิมพ์วิทยานิพนธ์

ปราณี กิริยานันท์

เมษายน 2537

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	3
สมมติฐานในการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
คำอธิบายศัพท์	7
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
ชุมชนแออัด	9
ห้องสมุดกับการพัฒนาชุมชน	12
บริการห้องสมุดสำหรับประชาชน	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
ข้อมูลชุมชน	20
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
การวิเคราะห์ข้อมูล	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4	การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย 34
	ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ 34
	ตอนที่ 2 ความต้องการด้านประเภทของบริการห้องสมุด 36
	บริการการอ่านและสื่อการอ่าน 42
	บริการส่งเสริมการอ่าน 81
	บริการยืม 87
	บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า 92
	บริการเผยแพร่ความรู้ 98
	บริการเผยแพร่ความรู้ทั่วไป 99
	บริการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพ 104
	ผลการทดสอบสมมุติฐาน 114
	ตอนที่ 3 ความต้องการด้านการจัดดำเนินงานบริการห้องสมุด 118
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ 127
	สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล..... 128
	สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ 128
	ความต้องการด้านประเภทของบริการห้องสมุด 128
	บริการการอ่านและสื่อการอ่าน 128
	บริการส่งเสริมการอ่าน 135
	บริการยืม 136
	บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า 137
	บริการเผยแพร่ความรู้ 138
	ความต้องการด้านการจัดดำเนินงานบริการห้องสมุด 141
	ข้อเสนอแนะ 144

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	146
ภาคผนวก	151
ประวัติผู้เขียน	163

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	เปรียบเทียบข้อมูลด้านขนาดที่ดินของชุมชน การศึกษาและอาชีพของประชากร ส่วนใหญ่ในชุมชน แหล่งการอ่าน และปัญหาของชุมชน 27
2	ผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามเพศและชุมชน 35
3	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ..... 36
4	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการของบริการห้องสมุดประ เภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศ 37
5	ความต้องการด้านประ เภทของบริการห้องสมุดจำแนกตามเพศ 39
6	เปรียบเทียบความต้องการด้านประ เภทของบริการห้องสมุดจำแนกตามกลุ่มอายุ 41
7	เปรียบเทียบความต้องการบริการการอ่านจำแนกตามอายุและ เพศ 43
8	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการสื่อการอ่านประ เภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศ 44
9	เปรียบเทียบความต้องการสื่อการอ่านประ เภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศ 45
10	เปรียบเทียบความต้องการสื่อการอ่านประ เภทต่าง ๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ 47
11	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการสื่อการอ่านประ เภทหนังสือพิมพ์จำแนกตามเพศ .. 48
12	เปรียบเทียบความต้องการสื่อการอ่านประ เภทหนังสือพิมพ์จำแนกตามเพศ 49
13	เปรียบเทียบความต้องการสื่อการอ่านประ เภทหนังสือพิมพ์จำแนกตามกลุ่มอายุ 52
14	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการสื่อการอ่านประ เภทวารสาร/นิตยสาร จำแนกตามเพศ..... 54
15	เปรียบเทียบความต้องการสื่อการอ่านประ เภทวารสาร/นิตยสารจำแนกตามเพศ ... 56
16	เปรียบเทียบความต้องการสื่อการอ่านประ เภทวารสาร/นิตยสารตามกลุ่มอายุ 59
17	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการสื่อการอ่านประ เภทหนังสือจำแนกตามเพศ 60
18	เปรียบเทียบความต้องการหนังสือแต่ละประ เภทจำแนกตามเพศ 61
19	เปรียบเทียบความต้องการหนังสือแต่ละประ เภทจำแนกตามกลุ่มอายุ 63
20	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการสารคดี/ความรู้จำแนกตามเพศ 65
21	เปรียบเทียบความต้องการสารคดี/ความรู้จำแนกตามเพศ 67
22	เปรียบเทียบความต้องการสารคดี/ความรู้จำแนกตามกลุ่มอายุ 69
23	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการบันเทิงคดีจำแนกตามเพศ 70
24	เปรียบเทียบความต้องการบันเทิงคดีจำแนกตามเพศ 71

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
25	เปรียบเทียบความต้องการบันทึกเชิงคดีจำแนกตามกลุ่มอายุ 72
26	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการหนังสือสำหรับเด็กจำแนกตามเพศ 73
27	เปรียบเทียบความต้องการหนังสือสำหรับเด็กจำแนกตามเพศ 74
28	เปรียบเทียบความต้องการหนังสือสำหรับเด็กจำแนกตามกลุ่มอายุ 76
29	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการสื่อการอ่านประเภทโสตทัศนวัสดุจำแนกตามเพศ.. 77
30	เปรียบเทียบความต้องการสื่อการอ่านประเภทโสตทัศนวัสดุจำแนกตามเพศ 78
31	เปรียบเทียบความต้องการสื่อการอ่านประเภทโสตทัศนวัสดุจำแนกตามกลุ่มอายุ 80
32	เปรียบเทียบความต้องการบริการส่งเสริมการอ่านจำแนกตามอายุและเพศ 82
33	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจำแนกตามเพศ 83
34	เปรียบเทียบความต้องการกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจำแนกตามเพศ 84
35	เปรียบเทียบความต้องการกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจำแนกตามกลุ่มอายุ 86
36	เปรียบเทียบความต้องการบริการยืมจำแนกตามอายุและเพศ 87
37	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการยืมหนังสือและวัสดุห้องสมุดจำแนกตามเพศ 88
38	เปรียบเทียบความต้องการยืมหนังสือและวัสดุห้องสมุดจำแนกตามเพศ 89
39	เปรียบเทียบความต้องการยืมหนังสือและวัสดุห้องสมุดตามกลุ่มอายุ 91
40	เปรียบเทียบความต้องการบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าจำแนกตามอายุและ เพศ 93
41	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าจำแนกตาม เพศ 94
42	เปรียบเทียบความต้องการประเภทของบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า จำแนกตามเพศ 95
43	เปรียบเทียบความต้องการประเภทของบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าจำแนก ตามกลุ่มอายุ 97
44	เปรียบเทียบความต้องการบริการเผยแพร่ความรู้จำแนกตามอายุและเพศ 98
45	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการบริการเผยแพร่ความรู้ทั่วไปจำแนกตามเพศ.... 99
46	เปรียบเทียบความต้องการบริการเผยแพร่ความรู้ทั่วไปจำแนกตามเพศ 101
47	เปรียบเทียบความต้องการบริการเผยแพร่ความรู้ทั่วไปจำแนกตามกลุ่มอายุ 103

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
48	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการบริการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพจำแนกตามเพศ.. 105
49	เปรียบเทียบความต้องการบริการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพจำแนกตามเพศ 107
50	เปรียบเทียบความต้องการบริการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพจำแนกตามกลุ่มอายุ 112
51	ผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการด้านประเภทของบริการห้องสมุดระหว่าง เพศชายและเพศหญิง 114
52	ผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการด้านประเภทของบริการห้องสมุด ระหว่างกลุ่มอายุต่างกัน 115
53	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความต้องการบริการการอ่านและ สื่อการอ่านในแต่ละกลุ่มอายุเป็นรายคู่ 116
54	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความต้องการบริการปืมในแต่ละกลุ่ม อายุเป็นรายคู่ 117
55	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการรูปแบบการดำเนินงานบริการห้องสมุด 119
56	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการวันทำการของห้องสมุด 120
57	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการช่วงเวลาเปิดทำการของห้องสมุด 120
58	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการการจัดเนื้อที่ของห้องสมุด 121
59	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการยืมหนังสือไว้ในครอบครอง..... 122
60	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการระยะเวลาปืม 122
61	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่บริการตอบคำถามประจำตลอดเวลา ทำการของห้องสมุด 123
62	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการวิธีการให้บริการตอบคำถาม..... 123
63	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการวิธีการเผยแพร่ความรู้ 124
64	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ต้องการความถี่ในการจัดบริการห้องสมุด 126